

اشتغال

اشتغال فارغ التحصیلان اولویت اصلی دولت سیزدهم

افزایش ۱/۴ درصدی نرخ اشتغال دانش آموختگان

کزارش دولت مردمی سیزدهم از زمان آغاز به کار در پی برنامه ریزی در راستای افزایش سهم دانش آموختگان دانشگاهی از بازار اشتغال و کاهش میزان بیکاری فارغ التحصیلان با استفاده از اجرای طرح های مختلف تسهیلگر اشتغالزا در قالب سیاست های کلان بازار کار و در مسیر خلق گسترده فرصت های شغلی بود. هدفگذاری ایجاد چهار میلیون شغل در مدت چهار ساله دولت

مناسبی برای پشتوانه سازی نیروی کار محسوب کرد که در این راستا توسعه خلق اشتغال مهمترین شاخص در این حوزه به شمار می رود.

سهم دانش آموختگان از نرخ بیکاری

در شرایطی فارغ التحصیلان سهم ۳۸ درصدی مجموع بیکاران را در اختیار دارند که امکان کاهش این سهم با توجه به ظرفیت های سرمایه گذاری و نیروی انسانی وجود دارد. ظرفیت های مذکور در کنار جمعیت بیش از ۲۴ میلیون نفری فعال و شاغل، زمینه جذب دانش آموختگان بیکار را جهت تقویت بازار کار در سه گانه صنعت، خدمات و کشاورزی فراهم می کند. تقویت اشتغالزایی و جذب دانش آموختگان در بازار کار با رشد آموزش های مهارتی برای این افراد و آمادگی هر چه بیشتر آنان برای ورود به بازار کار ممکن است. فارغ التحصیلان بیکار و کارفرمایان نیازمند نیروی دانش آموخته ماهر و البته چرخه تولید از این بستر بهره مند می شوند. آمار کاهشی نرخ بیکاری فارغ التحصیلان در مقایسه با جمعیت شاغلان این مجموعه در حالی در سه ماهه ابتدایی امسال ثبت شده که همچنان این گروه ۴۰/۸ درصد مجموع بیکاران را به خود اختصاص داده اند. این در صورتی است که رشد ۱/۱ درصدی بیکاری افراد فارغ التحصیل در مقایسه بهار امسال و سال گذشته قابل مشاهده است. در این راستا در شرایطی رشد بیکاری مردان فارغ التحصیل و ثبت بیکاری زنان دانش آموخته در محدوده زمانی مذکور اعلام شد که مردان این گروه سهم ۲۷/۷ درصدی و زنان دانش آموخته سهم ۶۹/۸ درصدی از بین فارغ التحصیلان بیکار را در اختیار دارند.

دانش آموختگان و مهارت آموزی

داده های تازه از حوزه مهارت آموزی نشان می دهد دانش آموختگان به واسطه افزایش امکان اشتغال، سهم ۴۵ درصدی از مجموع مهارت آموزان را در اختیار دارند. این میزان اقبال فارغ التحصیلان به آموزش مهارت در کنار اینکه بیانگر ایفای نقش مهم دولت، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان آموزش فنی و حرفه ای در توسعه مهارت آموزی است، میل دانش آموختگان به اشتغال و نبود ارتباط کار آمد

آمار کاهشی نرخ بیکاری فارغ التحصیلان در مقایسه با جمعیت شاغلان این مجموعه در حالی در سه ماهه ابتدایی امسال ثبت شده که همچنان این گروه ۴۰/۸ درصد مجموع بیکاران را به خود اختصاص داده اند. این در صورتی است که رشد ۱/۱ درصدی بیکاری افراد فارغ التحصیل در مقایسه بهار امسال و سال گذشته قابل مشاهده است

دوره، حدود ۷۰ درصد کارورزان در بنگاه محل انجام طرح، مشغول به کار شده و زمینه تسهیل ورود دانش آموختگان به بازار کار مهیا می شود.

یارانه دستمزد، محرک اشتغال فارغ التحصیلان

پرداخت یارانه دستمزد (مشوق کارفرمایی) یکی دیگر از سازوکارهای دولت برای تسهیل اشتغال دانش آموختگان است که در قالب طرح یارانه دستمزد اجرایی شد. تعداد بنگاه های خصوصی و تعاونی مشارکت کننده در این طرح تا پایان مردادماه سال جاری بیش از ۷ هزار مورد و تعداد کارجویان ثبت نام شده در طرح بیش از ۴۳ هزار و ۴۰۰ مورد اعلام شد. طرح یارانه دستمزد با هدف تحریک بخشی به ایجاد اشتغال در بنگاه های خرد، کوچک و متوسط و زمینه سازی اشتغال دانش آموختگان، افزایش مهارت و کسب تجربه توسط جویندگان کار به ویژه گروه شغل اولی ها از طریق تعامل با نیروهای متخصص و با تجربه تدوین شده است.

بهره گیری از ابزار مشوق بیمه ای

طرح مشوق بیمه ای کارفرمایان در سال های اخیر توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با هدف تسهیل در جذب و ایجاد فرصت اشتغال دانش آموختگان و تحریک بخشی به بازار کار، تولید و اشتغال اجرایی شد. بر اساس این طرح، صاحبان مشاغل که نیروی کار مورد نیاز خود را از بین فارغ التحصیلان جذب کنند، به مدت دو سال از معافیت حق بیمه سهم کارفرما بهره مند می شوند.

این طرح در راستای اجرای ماده (۷۱) قانون برنامه ششم توسعه موضوع معافیت کارفرمایان از پرداخت حق بیمه سهم کارفرما در قبال به کارگیری نیروی کار جدید از بین

سیزدهم و بهره مندی دانش آموختگان از این بستر جهت اشتغال، تقویت بسترهای اشتغالزا و کارآفرین با تسهیلگری و اصلاح قوانین، رشد تسهیلات اشتغال، اجرای طرح هایی نظیر کارورزی، یارانه دستمزد و مشوق بیمه ای به عنوان زمینه تسهیلگر اشتغال فارغ التحصیلان از اقدامات دولت سیزدهم در حوزه اشتغال بخش دانش آموخته کارجو به شمار می رود.

گفت: «به دستور وزیر کار، کمیته ساماندهی اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهی تشکیل شد تا جامعه کار و تولید را از ظرفیت های خوب این حوزه مطلع کنیم. او با اشاره به مقایسه روند نرخ بیکاری به تفکیک دانش آموختگان و افراد بدون آموزش عالی، نرخ مشارکت در این زمینه را حدود ۵۲/۶ درصد و مقایسه روند بیکاری جمعیت در سال ۱۴۰۱ را حدود ۹ درصد اعلام کرد.»

کارورزی، بستر اشتغال دانش آموختگان

طرح کارورزی یکی از مهمترین اقدامات حوزه اشتغال فارغ التحصیلان در دولت سیزدهم است که با معافیت از پرداخت سهم بیمه کارفرما برای مدت دو سال در صورت جذب دانش آموختگان با مدرک حداقل کارشناسی اجرایی می شود. آمارها حاکی از ثبت نام حدود ۱۳ هزار و ۸۴۹ بنگاه

در این طرح در فاصله سال های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۱ دارد که از این بین ۹ هزار و ۳۱۵ کارگاه حائز شرایط جذب کارورز شناخته شدند. این طرح، زمینه ای برای آشنایی فارغ التحصیلان با محیط کار و افزایش قابلیت های آنان برای اشتغال در آینده را فراهم می کند. بر اساس اهداف طرح مذکور پس از پایان دانش آموختگان ماهر، گستره اشتغال فارغ التحصیلان را گسترده تر خواهد کرد.

کاربابی و مشاوره اشتغال

فعالیت هزار و ۳۰۰ دفتر مشاوره شغلی و کاربابی داخلی و به کارگیری ۱۱ هزار و ۶۶۶ نفر از فارغ التحصیلان دانشگاهی

چونینده کار در سال ۱۴۰۱ از دیگر اقدامات سازماندهی بازار کار و اشتغال دانش آموختگان توسط وزارت کار است. راه اندازی ۹۳۰ مرکز مشاوره و خدمات کارآفرینی تا سال ۱۴۰۱ با هدف پایدارسازی اشتغال از طریق ارائه مشاوره های تخصصی به متقاضیان ایجاد کسب و کار؛ به ویژه دانش آموختگان از دیگر موارد توجه دولت به مسأله اشتغال فارغ التحصیلان و ساماندهی بازار کار در این حوزه محسوب می شود.

چالش های اشتغال فارغ التحصیلان

بنا به گفته کارشناسان حوزه اشتغال، موزای کاری نهادهای متولی مهارت و اشتغال دانش آموختگان، بسترهای فرهنگ کار، نبود آگاهی دانش آموختگان از مشوق های موجود، عدم وجود مهارت مورد نیاز بازار کار در بین دانش آموختگان، به روز نبودن قوانین کار، نبود نقشه راه برای اشتغال

فارغ التحصیلان و کم توجهی به فناوری های نوین و جایگاه آن در اشتغالزایی، نبود اطلاعات و آمار دقیق از بیکاران این افراد برای سیاست گذاری و برنامه ریزی، بخشی از چالش های حوزه اشتغال به شمار می روند. همچنین بازار کار کوچک، نبود توازن و تعادل بین فرصت های شغلی و شکل گیری حجم گسترده نیروی آماده به کار دانش آموخته را از دیگر دلایل چالشی بازار اشتغال فارغ التحصیلان محسوب کرد که حل آنها از طریق تدوین سیاست های مؤثر در تعامل دستگاه های متولی امکان پذیر است.

ابزار حل چالش اشتغال دانش آموختگان

موارد بسیاری از جمله برنامه های اشتغالزا، میزان اثربخشی سیاست های کلان حوزه مهارت و میزان ارتباط مراکز آموزش مهارت با دانشگاه ها و فضای کارگاهی، سیاست های کارآفرینی و تسهیل ورود و ماندگاری کارآفرینان در ایجاد فرصت های شغلی، بسترسازی جهت جذب سرمایه گذاری در راستای اشتغالزایی، ایجاد شرایط رونق تولید و موارد متعدد دیگر مرتبط با اشتغال و تسهیلگری در حوزه اقتصاد و تولید، تعیین کننده خروجی آماری اشتغال؛ به ویژه در بین دانش آموختگان دانشگاهی است. با این وجود، چالش های عمده حوزه اشتغالزایی و جمعیت قابل توجه بیکاران دانش آموخته، حتی با توجه به اقدامات گسترده دولت سیزدهم در ایجاد فرصت های گسترده شغلی؛ به ویژه برای دانش آموختگان، الزام ادامه مسیر و استفاده از ظرفیت ها را برای حل اساسی مسأله اشتغال فارغ التحصیلان لازم دارد.

یادداشت

رشد بهره وری با اشتغال دانش آموختگان

تأکید قانون کار و قوانین عمومی موجود در کشور؛ به ویژه مقررات مرتبط با حوزه کار و تولید همواره بر موضوع آموزش های مهارتی در راستای ارتقاء همزمان بهره وری نیروی کار و تولید معطوف است. در این بین، نقش تأثیرگذار اشتغال دانش آموختگان ماهر در جهت رشد خروجی بهره وری تولید و کسب و کار انمی توان نادیده گرفت.

ترکیب دانش روز در رشته های مختلف، مهارت آموزی در محیط کار واقعی و به روزرسانی همزمان دانش و مهارت، امکان و بستر رشد و توسعه به روز بهره وری در تمامی ارکان تولید را فراهم خواهد کرد. در واقع این دانش آموختگان شاغل هستند که با وجود ظرفیت های دانشی و مهارتی با ارائه چهره ای جدید از نیروی کار مؤثر و کارآمد، امکان افزایش بهره وری فعالیت های تولیدی و اقتصادی را در بخش های صنعت، خدمات و کشاورزی فراهم می کنند.

در شرایطی که وضعیت حاکم بر بازار کار و تولید در فضای رقابتی، اشتغال هوشمند در قالب رشد مستمر داده های مهارتی و به روزرسانی دانش مورد نیاز در حوزه تخصصی و فنی نیازمند است، شرایط «برد-برد» برای نیروی کار، کارفرما و بخش تولید مشروط به تجمع دانش، مهارت و تجربه در قالب نیروی کار دانش آموخته است.

به عبارتی، فارغ التحصیلان دانشگاهی به شرط کسب مهارت متناسب با رشته تحصیلی و تلاش در به روزرسانی استانداردهای مهارتی مطابق نیاز بازار کار، امکان اشتغال و بهبود وضعیت چرخه تولید را فراهم خواهند کرد. در شرایط امروز فضای کسب و کار و ضرورت حضور فعالانه فارغ التحصیلان ماهر در این حوزه، حل چالش و مسأله اشتغال به عنوان یکی از اساسی ترین دغدغه های جوانان؛ به ویژه دانش آموختگان نیازمند اراده و تعامل فرادستگاهی است که این مهم با ساماندهی و راهبری یک نهاد یا وزارتخانه در رأس، امکان اجرایی شدن دارد.

راهبری کلان، تدوین سیاست های متناسب با توان نیروی کار و حوزه تولید، خلق فرصت های شغلی برای دانش آموختگان و فراهم کردن امکان رشد مهارت این افراد، همراهی ارکان تولید نظیر فعالان اقتصادی و تولیدی در بخش های دولتی و خصوصی و همچنین نیروی کار را می توان ابزار رشد بهره وری دانست.

با توجه به سهم حدود ۴۱ درصدی بیکاری فارغ التحصیلان و اشتغال بیش از ۲۶ درصدی این گروه و از طرفی نیاز بازار کار به نیروی کار دانش آموخته ماهر، ایجاد بسترهای اشتغال دانش آموختگان ماهر را باید یکی از راهکارهای اساسی، کارآمد و تسهیلگر افزایش بهره وری تولید محسوب کرد.

کمبود فرصت های شغلی، عدم تعریف جایگاه شغلی، نبود درآمد مناسب و کارآمدی اشتغال، نبود تناسب لازم بین خروجی اشتغال دانشگاه و فرصت های اشتغال و عدم ارتباط تعریف شده بین دانشگاه، محیط واقعی تولید و آموزش مهارت، مجموعه ای از چالش های فارغ التحصیلان در حوزه کار و اشتغال به شمار می رود. با وجود مشاغل امروز، تعریف مشاغل جدید در بستر فضای مجازی نیز امکان اشتغال دانش آموختگان را در تناسب با دانش روز آموخته مهارت کسب شده توسط آنان، موانع اشتغال این افراد را فراهم خواهد کرد. در این شرایط، توسعه و بهره وری کار به واسطه حضور افراد ماهر فارغ التحصیل ممکن می شود. به این واسطه نمی توان انتظار تولید گسترده و بهره وری بالا در قالب کار و فعالیت های سنتی را داشت. در واقع امکان رشد بهره وری را باید با اشتغال در کسب و کار جدید مبتنی بر فناوری روز و حضور دانش آموخته ماهر انتظار داشت.

نرخ و سهم اشتغال دانش آموختگان در دو سال اخیر در حالی روند افزایشی داشت که میانگین این نرخ در بازه زمانی مذکور در مقایسه با دو سال پایانی دولت قبل، رشد ۱/۴ درصدی را ثبت کرد. داده های آماری حکایت از ثبت نرخ ۲۴/۸۵ درصدی اشتغال دانش آموختگان برای بازه دو سال پایانی دولت قبل دارد، اما با احتساب رشد ۱/۴ درصدی این نرخ در دو سال اخیر، سهم ۲۶/۲۵ درصدی اشتغال گروه مذکور در کشور ثبت شد. جدیدترین داده های مرکز آمار حاکی از کاهش ۰/۱ درصدی اشتغال دانش آموختگان در مقایسه فصول بهار امسال و سال قبل دارد. در این حوزه ثبت سهم اشتغال مردان فارغ التحصیل و کاهش ۱/۱ درصدی شاغلان زن دانش آموخته برآورد می شود. همچنین مجموع اشتغال دانش آموختگان ۲۶/۵ درصد و به ترتیب ۲۲/۹ و ۴۵/۷ درصد سهم اعلامی جمعیت شاغل فارغ التحصیل مرد و زن محسوب می شود.

کاهش نرخ بیکاری دانش آموختگان

کاهش نرخ بیکاری در مقابل رشد نرخ اشتغال یک پدیده طبیعی در حوزه شاخص های عمده بازار کار است. در این بخش با وجود اقدامات اشتغالزا برای فارغ التحصیلان در دو سال گذشته، روند کاهشی نرخ بیکاری و تعداد کارجویان این گروه را شاهد هستیم؛ به گونه ای که ثبت نرخ بیکاری ۱۳/۲۶ درصدی دانش آموختگان در مقایسه با عدد ۱۵/۴۵ درصدی این نرخ در دو سال پایانی دولت قبل و کاهش ۲۲/۹ درصدی در این حوزه بیانگر بهبود شرایط اشتغال و روند کاهشی بیکاری گروه مذکور است. کاهش بیکاری دانش آموختگان در خروجی داده های بهار سال جاری در مجموع و بخش مردان و زنان به ترتیب نرخ کاهشی ۱/۱، یک و ۱/۳ درصدی، تأییدی بر روند مثبت بازار کار محسوب می شود. با توجه به سیر کاهشی نرخ بیکاری فارغ التحصیلان و نرخ بیکاری مجموع ۱۲/۱ درصدی و ثبت نرخ ۸/۱ درصدی و ۲۱ درصدی مردان و زنان دانش آموخته، ادامه این روند نیازمند سیاستگذاری متکی بر استفاده از ظرفیت اشتغالزایی و انسانی است. اکنون بیش از ۸۸۲ هزار نفر دانش آموخته شامل ۴۱۳ هزار مرد و ۴۷۰ هزار زن بخشی از جامعه بیکاران را شامل می شوند.

نیروی محرکه اشتغال و تولید

نقش پررنگ دانش محوری و رشد سهم همزمان دانش و مهارت افراد در عملکرد بازار کار، ضرورت مبنای قرار دادن نیروی کار فارغ التحصیل ماهر برای جهت دهی به تولید را نشان می دهد. برای تحقق این مهم، سیاست های بخش اشتغال باید بر اساس تأمین نیروی کار مورد نیاز تولید با استفاده از کارجویان دانش آموخته و ماهر تدوین و گسترش اشتغالزایی برای دانش آموختگان را به دنبال داشته باشد. در شرایطی که تازه ترین آمار ایجاد اشتغال و شاخص های عمده بازار کار در حوزه فارغ التحصیلان نشان از رشد نرخ اشتغال و کاهش بیکاری این گروه دارد، اما به دلیل انباشت تعداد این افراد در دهه های قبل و نبود سیاست های تنظیم گر عرضه و تقاضای نیروی کار، خلق اشتغال برای این قشر باید همچنان الزامی است. به این دلیل جمعیت بالای دانشجویان، آمار گسترده کارجویان دانش آموخته، کارجویان ماهر و حجم عظیم افراد در سن کار را باید مجال

